

Muhulane

Nr 11 (336)

November 2017 (talvekuu)

Muhu leht

Külasema külakooli teine koolipäev

Pühapäeval, 5. novembril ootab Külasema külakool huvilisi Muhu lasteaia saali.

Tunnid algavad kell 13.00

I tund: õpetaja Helmi Valdna tervislikust toitumisest muhu moodi.

II tund: õpetaja Marina Treima: hingedeaeag.

Ootame kõiki!

Hindeid ei panda ja söögi-vahetund on ikka ka!

Kooliraha on 1 euro.

.....

TULE TALGUTELE!

18. novembril kell 10.00

**Üügu panga aluse
korraastamise talgud**

Talgutööks on panga alla kasvama hakanud võsa raie ja põletamine.

Töökindad saab kohapealt ja talgulistele valmistab lõunaks supi Tihuse Turismitalu.

Võimalusel võta kaasa mootorsaag või võsatriimmer.

Täpsem info ja registreerimine - Anduvälja Andres, kindel.andres@gmail.com, 5215 966

Külasema külaseltsi reisisellid tutvusid Leisi kandiga

21. oktoobri hommikul kogunesid Külasema külaseltsi reisisellid Liivale lasteaia juurde ja võtsid kursi Saaremaale. Selleaastaseks reisisihiks oli valitud Leisi kant oma külade ja vaatamisväärsustega.

Esimeseks peatuskohaks sai Karja küla. Sissejuhatajaks külastasime Karja Pagari poodi, kust saime kaasa osta värskeid pagari-tooteid. Kohaliku külaseltsi tegemistest andis meile põhjaliku ülevaate Lii Mägi. Tegime ühise jalutuskäigu küla sauna juurde, uudistasime külarahva rajatud rooside labürinti ja tutvusime Karja mõisas asuva lugemis-teabetoaga, mille perenaiseks Lii Mägi ise oli. Mõisamajas tegutseb veel laste mängude tuba, arvutituba, väike saal. Karja Külaseltsi juhib aga Muhu juurtega Andres Jalakas, kellega meil kahjuks kohtuda ei õnnestunud. Karja külast ära sõites nägime ka nende korraastatud külalplatsi.

Järgmisena võõrustas meid Svetlana Maripuu Tuhkana-Ranna puhketalust. Ta näitas meile täiesti toimivat tõrvaahju, rääkis selle ahju ajaloost ja taastamisest ning tõrva-ajamisest üldse. Ringkäigu lõpuks jõudsimme Tuhkana liivaranda ja sadamasse, millest saime ka põhjaliku ülevaate.

Tuhkanast viis meie tee Metsküla külamajja, kus kohtusime Tiina ja Rein Oleskiga, kes

tutvustasid meile sealse külaseltsi tegemisi ja näitasid külamaja ülakorrusel asuva lastehoiu ruume.

Pikema peatuse tegime Soela sadamas. Seal olid vastuvõtjaks ja kostitajateks sadamakapten ja Soela Sadama Seltsi juht, Muhu juurtega Margus Pajuste. Mehed rääkisid meile seltsi senistest tegemistest ja tutvustasid pisut ka tulevikuplaane. Puhkasime jalga ja jõime kohvi uues ja ruumikas sadamahoones. Aknast välja vaadates nägime hästi korraastatud ja toimivat sadamat. Enne Soelast lahkumist tehti meile ettepanek järgmisel suvel sinna tagasi minna ja siis juba esinemiskavaga. See väljakutse sai meie poolt vastu võetud ja jääme järgmist hooaega ootama.

Märkamatul oli kätte jõudnud lõunaaeg ja oma lõunasöögi sõime Leisi Sassimajas. See söögikoht sai

valitud just seepärast, et selle ehitamisel olid kunagi töötanud Muhu raudkivi ehitusmeistrid.

Pärastlõunal põikasime läbi Triigi sadamast, kus uudistasime sealset Triigi Filharmoonia maja. Reisi lõpp-punktiks sai Aasta Küla 2016 Roobaka. Esmalt kohtusime Arne Rahu'ga, kes tutvustas oma nn terviserada ja väga kive ning kohti ja seejärel võtsid meid külalplatsil vastu külanavem Aire Kurs ning Merle Riik, kes andsid lühikese ülevaate Roobaka tegemistest ja elu-olust. Lahkumisel kingiti meile Roobaka küla mälestusteraamatud, mida siis ise uurida saame.

Täname toredate päeva eest kõiki võõrustajaid ja meie valla toredat bussijuhti Jaani.

Reisisellide nimel,

Reet Hobustkoppel

Pildil: Karja küla roosilabürint.

Viina- ja hingedekuu muuseumis

Taaskord on kätte jõudnud pime aeg, aga usun, et muhulase jaoks ka väike hingetõmbeaeg, kus olla rohkem koos oma lähedastega ja koguda taas jõudu suvehooajaks.

20. oktoobril toimus muuseumis ja Muhu Põhikooli koostöös

õpilaste projektipäev „Aeg”. Õpilased proovisid õpetajate juhendamisel järgmisi tegevusi: arvutamist peast, kalkulaatoriga, arvelauaga, puurimist oherdi ja tänapäevase puuriga, vee keetmist puuküttega pliidiil, elektripliidiil ja

veekeitjaga, õpilased täitsid näituse „Ennenuti” kohta küsimustiku. Erinevate tegevuste juures mõõdeti aega. Muuseumist lahkudes ootas neid koolimajas uus ülesanne. Õpilased koostasid päeva jooksul

Loe edasi lk 3.

ISSN 1736-289X

10. novembril kell 11

Muhu Lasteaia saalis

HÖBELUSIKAPIDU

Kõige nooremate muhulaste pidulik Hõbelusikapidu

Volikogu 8. koosseisu 49. (viimase) istungi päevakorrast

11. oktoobril 2017:

- Muhu valla 2017. a lisa-eelarve (sihtotstarbeliste laekumiste arvelt);

- Muhu valla eelarvestrateegia 2018–23;

- volikogu töötasustamise kord;

- ametiasutuse struktuuri muutmine (Kesse saarevahi ametikoha ümberpaigutamine vallastruktuuridesse);

- sotsiaalhoolekandeline abiandmise korra muutmine;

- maaüksuste koormamine isikliku kasutusõigusega;

- detailplaneeringu algatamine;

- volituste andmine kohaaadresside määramiseks;

- korterelamu ümberehitustööde teostamine;

- investeerimislaenu võtmine;

- informatsioonid.

Uue volikogu 1. istung 25. oktoobril

Päevakorras oli:

- Volikogu esimehe valimine (Ain Saaremäel, 11 poolthäälega),

- Volikogu aseesimehe valimine (Jaan Kesküla, 11 poolthäälega),

- Vallavalitsuse lahkumispalve.

Istungist võttis osa 11 volikogu liiget: I. Gräzin, T. Jõelett, A. Jõgi, J. Kesküla, D. Mereäär, M. Mereäär, M. Ling, A. Rummel, A. Saaremäel, I. Tammeaid ja R. Liitmäe. Puudusid: T. Saar ja L. Tuust.

Järgmine volikogu istung toimub neljapäeval, 9. novembril kl 15.

Liiva postkontor kolis meiereihoonesse

Liiva postkontor on lammutamisel, seejärel algavad uue kaupluse ehitustööd. Postkontori külastamise võimalus on Muhus septembrikuust saadik piiratud, ka novembrikuus on postkontor ajutiselt **avatud vaid teisipäeviti ja neljapäeviti kl 10-18**. Liiva postkontor asub vana meierei hoone I korrusel (kirjakast ukse ees). Lähemalt kirjutas 11. oktoobri Saarte Hääl.

5. oktoober

Väljastati reklaamipaigaldamise luba OÜ-le Prisma Net 12,6 m² reklaami paigaldamiseks Kuivastu-Kuressaare mnt äärde Liiva külas ja 12 m² reklaami paigaldamiseks Kuivastu sadama kinnistule (oktoobrikuu esimesel poolel).

Otsustati toetada laste huvitegevust (osalemist MTÜ Tantsukool Ciara lastetantsu rühmatreeningutel, OÜ Sepps sporditreeningutel, MTÜ Konnonkonn sporditreeningutel).

Otsustati määrata Liiva k Tõnise kü sihtotstarbeks 100 % ärimaa.

Määrati Põitse k Saadu mü asuvate elukondlike hoonete lähiaadressid (Saadu ja Saadu/1).

Otsustati jagada Pädaste k Kadaka kü: Kadaka (elamumaa) ja Kadaka (maatulundusmaa).

Kinnitati volikogu valimiste korraldamiseks eelarves ette nähtud rahaliste vahendite jaotus valimisi korraldavate komisjonide vahel (valla valimiskomisjon ja jaoskonnakomisjon).

Väljastati projekteerimistingimused Rinsi k Arusaadu mü elamu püstitamiseks.

Väljastati ehitusluba:

- Tamse k Meremaja mü puhkemaja püstitamiseks,

- Liiva k Liiva sidejaoskond mü postkontori lammutamiseks,

- Raugi k Laasu mü suurkaevu rajamiseks,

- Suuremõisa k Jaagu mü suurkaevu rajamiseks,

- Suuremõisa k Mulgu mü suurkaevu rajamiseks,

- Kallaste k Jüri mü suurkaevu rajamiseks,

- Linnuse k Maalinna mü Muhu Maalinna mänguväljaku rajamiseks.

Väljastati kasutusluba:

- Lepiku k Liivaugu mü püstitatud elamule ja saunale,

- Levalõpme k Uuetoa mü püstitatud elamule.

SA Saare Arenduskeskus nõukogu liikmeteks määrati järgneviks neljaks aastaks Raido Liitmäe ja Kalev Kütt.

Vaadati läbi volikogu materjalid ja eelnõud.

13. oktoober

Võeti vastu ja suunati avalikule väljapanekule 30.10.–12.11.2017 valla maosakonnas:

- Väikese väina 110 kV kaabelliini detailplaneering (DP),

- Päelda k asuva Ruusiaugu mü DP. Pallasmaa külas asuva Mihkli kü nimeks ja lähiaadressiks määrati Riina park.

Kinnitati sotsiaalkomisjoni ettepanekud.

Kooskõlastati suurkaevu asukoht Kallaste k Liigi mü kaalutotsuses toodud tingimustel.

Otsustati mitte anda projekteerimistingimusi Nõmmküla Kooli mü elamu püstitamiseks, kuna Nõmmküla hoiuala valitseja Keskkonnaamet ei andnud projekteerimistingimuste väljastamiseks nõusole-

kut.

Väljastati ehitusluba:

- Nõmmküla Lepadurga mü suurkaevu rajamiseks,

- Liiva k Liiva sidejaoskond mü kaubandushoone püstitamiseks.

Väljastati kasutusluba Hellamaa k Jaanitule mü püstitatud laululavale.

25. oktoober

Väljastati reklaamipaigaldamise luba OÜ-le Prisma Net 12,0 m² reklaami paigaldamiseks Kuivastu sadama kinnistule 23.10.–19.11.2017.

Otsustati toetada laste huvitegevust (osalemist OÜ Sepps sporditreeningutel, MTÜ Konnonkonn sporditreeningutel ja MTÜ Festivo rütmika- ja pilliringis).

Otsustati korraldada alla lihthanke piirmäära jääv hange Liiva k Maleva ja Raunmäe mü-te DP koostaja leidmiseks.

Väljastati ehitusluba Suuremõisa k Veski mü suurkaevu rajamiseks.

Väljastati kasutusluba Põitse k Kesküla mü ehitatud kanalisatsioonirajatisel.

Eraldati külaelanike seltsitegevuse ja külade arendamise toetusi (projekte "Soonda kui elukoht", projekti "Oad ja Eed Mardilaadal" elluviimiseks, projekti "Rahvariite laenutamine" elluviimiseks; pikendati projekti "Kapi ja Tupenurme külade külaplatsi laud ja pingid" toetuse kasutuse tähtaega kuni 31.12.2017).

Detailplaneeringute teated

Muhu Vallavolikogu algatas 11.10.2017. a otsusega nr 233 Muhu vallas Liiva küla Maleva (katastritunnus 47801:004:0469) ja Raunmäe (katastritunnus 47801:004:0510) maaüksuste detailplaneeringu.

Planeeringuala suurus on ca 2,2 ha. Detailplaneeringu eesmärgiks on Liiva keskuse ettevõtlusala laiendamine. Maleva ja Raunmäe kinnistud soovitakse arendada välja kaubandus-, tootlustus- ja teenindushoonete ning majutushoonete maana. Ette nähakse võimalused ka keskuse alale sobiva tootmise arendamiseks.

NB! Kui soovite osaleda planeeringu koostamises või saada teavitusi või lisainfot, siis palume teavitada sellest Muhu vallavalitsust ning märkige ka ära viis, kuidas soovite edaspidi infot saada ning planeeringu väljatöötamises osaleda.

Muhu Vallavalitsus võttis 13.10.2017. a korraldusega nr 311 vastu Väikese väina 110kV

kaabelliini detailplaneeringu.

Detailplaneeringu eesmärk on Lääne-Eesti saarte elektrivarutuse töökindluse tagamiseks Väikese väina tammil oleva 110 kV õhu- ja dubleeriva kaabelliini rajamine Muhu ja Saaremaa vahele. Rajatava 110 kV kaabelliini kogupikkus on ca 6,7 km, sellest Muhu saarel 1,1 km. Muhu territooriumist on planeeringualasse kaasatud järgmised Linnuse külas asuvad katastriüksused: Lõpe (47801:007:0374), Vanaelu (47801:007:0273), 10 Risti-Virtsu-Kuivastu-Kuressaare tee (47801:007:0787) ja Neo (47801:007:0074) kavandatava rajatise ja kaitsevööndi ulatuses. Detailplaneering ei hõlma merealale paigaldatavat kaabelliini.

Detailplaneeringu avalik väljapanek toimub 30.10. – 12.11.2017. a. Detailplaneeringu materjalidega on avaliku väljapaneku kestel võimalik tutvuda Muhu valla maosakonnas, aadressiga Muhu vald Liiva küla Hariduse (lasteaia ruumides) ning valla kodulehel: www.muhu.ee/Detailplaneeringud.

Muhu Vallavalitsus võttis 13.10.2017. a korraldusega nr 312 vastu Päelda külas asuva Ruusiaugu maaüksuse (katastritunnus 47801:004:0623, pindala 2,16 ha) detailplaneeringu.

Detailplaneeringu eesmärgiks on Ruusiaugu maaüksusele päikesepargi ja selle toimimiseks vajalike ehitiste rajamine ning maa sihtotstarbe muutmine tootmismaksaks.

Detailplaneeringu avalik väljapanek toimub 30.10. – 12.11.2017. a. Detailplaneeringu materjalidega on avaliku väljapaneku kestel võimalik tutvuda Muhu valla maosakonnas, aadressiga Muhu vald Liiva küla Hariduse (lasteaia ruumides) ning valla kodulehel: www.muhu.ee/Detailplaneeringud.

Nimetatud otsuste ja korraldustega saab tutvuda Muhu Vallavalitsuses (Liiva k, Muhu v, Saare mk) ja aadressil www.muhu.ee/Dokumendiregister; info tel 453 0680, maa@muhu.ee

20. täiskasvanud õppija nädal

ETKA ning Haridus- ja Teadusministeeriumi koordineerimisel toimus 19. – 26. oktoobril 20. täiskasvanud õppija nädal, mis kandis sel aastal koondnimetust „Õppimine seob põlvkondi”. Fookuses olid praktiliste oskuste omandamise ja täiendamise võimalused, mis aitavad elus paremini hakkama saada. Laiem eesmärk oli julgustada noori senisest enam langetama valikuid praktilisi (kutse)oskusi pakkuvate erialade kasuks, samuti innustada täiskasvanuid oma oskusi täiendama ning uusi omandama.

Täiskasvanud õppija nädala (TÖN) raames tunnustas Saare Maavalitsus ka täiskasvanud õppijaid. Saare maakonna 2017. aasta õppijaks osutus muhulane Kadri Kask. Nominentide hulgas olid ka Leelo Aavik ja Kai Hinnoaar. Palju õnne neile veelkord!

Saare maakonnas tähistati TÖN-i 21. oktoobril Kuressaare kesklinnas toimunud täiskasvanud õppija päevaga „Elukestev uudishimu”. Kolme tunni jooksul toimus erinevates paikades kokku 13 erinevat koolitust ja õpituba, sealhulgas õpetas MTÜ Muhu Pärandikooli esindus (Kadri Tüür, Inna ja Tõnu Ligi) Kuressaare Linnavalitsuse fuajees koos Muinsuskaitseametiga puitakna taastamist, käsitööselti

liikmed Tiina Saar ja Piret Lember juhendasid Saaremaa Kaubamajas Muhu tikandiga prossi valmistamist ja Edukontoris toimus Marget Tafel-Vahtra õpituba „Rakukeraamika tegemine ja kasutamine aedades”. Muusikalist kosutust pakkus linna rahvale aga Meelis Mereäär.

Ka Muhus toimus TÖN-i raames erinevaid üritusi:

- MTÜ Muhu Pärandikooli korraldatud kivi- aia taastamise ja korras- tamise koolitusel sai nädala jooksul meistrite Imre Voka ja Siim Saare- mäeli juhendamisel omandada kiviaia ladu- mise oskusi.

- Hellamaa Maanaiste Selts korraldas 19. ja 26. oktoobril Muhu siilikute valmista- mise õpitoad. Kuna siiliku tegu on suur töö, on õpitubasid tulemas veelgi. Huvilised saavad täpsemat infot Tiina Jõgilt tiinajogi@ gmail.com või tel 516 3773.

- 20. oktoobril toimus Hellamaa külakeskuses Eva Kumpase loeng

Kuressaares puitakna taastamise õpitoas. Laasu Roosil ja Kondimäe Maial õnnestus akna kittimine igati.

Tõnu Ligi

„Toitvam ja terviklikum elu”.

- Muhu käsitööselti „Oad ja Eed” ruumides toimus 22. oktoobril mentorkoolitus teemal „Värvi kasutamine ja harmooniate loogika Eesti rahvakunstis. Piirkondliku käsitööstötte kujundamine”.

Annika Auväärt

Viinakuu ja hingedekuu Muhu Muuseumis

Algus lk 1.

kuuldu-nähtu kohta seinalehed.

21. oktoobril tähistati Täiskasvanud õppija päeva. Samal ajal kui aktiivsed muhulased juhendasid Kuressaares õpitubasid, toimus muuseumis Seltsiskudumise päev Mai Meriste juhendamisel. Käis paar huvilist, kes said oma küsimustele vastused ja nii mõnegi uue kudumisvõtte.

23. oktoobril käisid käsitööselti naised muuseumis tutvumas Muhu naise tanudega. Nende eeskujul hakatakse tegema uusi naise- tanusid.

Hingedekuu läheb meil sel aastal jõuluma planeerimise ja ettevalmistamise peale. Sel aastal toimub jõuluma 8. detsembril Koguväe Tooma talus ja selle ümber. Käivad tihedad koosolekud ja täpsem teave ilmub juba õige varsti, mis toimub ja mis kell.

Muhu Muuseumis vaadatavad näitused: II korruse fuajees näitus „Muhu lapsed 20. sajandil”, II

korraldusel püsinäitus „Muhu tekstiil”, Toomal: Kirjanik Juhan Smuuli sünnikodu vanade hoonete ja taluvaraga, all keldris näitus „Meremeeste kirjad”, lambasaunas „Ihu vajab õhku ja vett”. Tooma talu rehalses Ivo Kõvamehe näitus „Ennenuti”.

Muuseum on avatud T-L kella 10-17. Kohvi ja väikeses valikus suveniire saab soetada endale muuseumi kontorihoonest Väljal.

Ilusat hingedaega!

Tervitustega

Siret Jõelet

Muhu Muuseumi tegevusjuht

Muhu Põhikooli 5. klassi õpilased oherdiga puurimas.

Mai Meriste

Valimistulemustest

Muhu vallavolikogu valimiste osas kaebusi ei esitatud. IRLi nimekirja kogus 781 toetaja häält, Reformierakond 177 ja EKRE 76 häält. Senine vallavanem Raido Liitmäe kogus 295 häält, teise tulemuse sai Igor Gräzin (Reformierakond) 67 häälega.

Valimistulemusi aluseks võttes registreeris valla valimis- komisjon uue volikogu koosseisu liikmed ja kuulutas välja valimistulemused.

Muhu Vallavolikogu liikmed:

1. Raido Liitmäe (Erakond Isamaa ja Res Publica Liit = IRL)

2. Aarne Jõgi (IRL)

3. Ain Saaremäel (IRL)

4. Mihkel Ling (IRL)

5. Igor Gräzin (Eesti Reformierakond)

6. Meelis Mereäär (IRL)

7. Aino Rummel (IRL)

8. Ivi Tammeaid (IRL)

9. Tiina Saar (IRL)

10. Tarmo Jõelet (Eesti Reformierakond)

11. Jaan Kesküla (IRL)

12. Liinu Tuust (IRL)

13. Daniel Mereäär (Eesti Konservatiivne Rahvaerakond)

Volikogu liikme volitused algasid otsuse avalikustamisele järgnenud päeval.

Muhu Vallavolikogu asendus- liikmed:

Eesti Reformierakond

1) Mari Luup

2) Olaf Orgse

3) Toomas Rohtlaan

Erakond Isamaa ja Res Publica Liit

1) Erkki Noor

2) Hanno Naaber

3) Annely Esko

4) Triinu Traumann

5) Olev Vahter

6) Tiiu Saartok

7) Rein Saksakulm

8) Alan Tammik

9) Raul Pregel

10) Mait Metsaalt

Eesti Konservatiivne Rahva- erakond

1) Rafig Jõelet

2) Marve Järv

3) Uno Aavik

4) Tõnu Väärtnõu.

17. oktoobri Saarte Häältes kommenteeris Ivo Linna Raido Liitmäe valimisvõitu: „Minu meelest on Muhu tänu tema oskusele panna valla juhtimise meeskond korralikult tööle viimaste aastatega tohutult arenenud. Muide, minu arvates on Muhu elu nii hea, et siin on väga raske välja mõelda, mida veel muutma peaks.”

Noppeid

7. oktoobri Postimehes arutleti, "Mis oleks, kui koliks... Muhu saarele?" Tõdeti, et Muhus pole ükski koht liiga kaugel, siin on sõbralik kogukond ja kokkuhoidvad inimesed. Aastasadu on au sees hoitud oma ajalugu ja kultuuri, siin kohtab rannarahva külamiljööd ja värvikaid rahvarõivaid. Muhu elanik on ettevõtlik ega pelga ka lihtsat tööd.

Pätid kutsuvad mängima.

Muhu sai täis pätte, kinnitas 3. oktoobri Saarte Hääli Mihkli-päevalaadal tehti pätiprojekti kokkuvõte: 17 suuremõdulist pätti saeti vigursaagimispäeval välja, käsitöömeistrid värvisid need muhu mustreid täis. Puupätkide ideega tulid kevadel välja Muhust pärit teleprodutsendi Ivar Vigla tütre Kärt Vigla ja Kristel Metsniit, pätiprojekti vedas sihile Kaia Ljaš.

Kesse abaja uuest paadisillast kirjutati Muhu valla kodulehe 9. oktoobri sissekandes. Liigendsild ja ujuvkai ulatuvad senisest kaugemale, uus sillalahendus tagab stabiilsema ja ohutuma kaldalepääsu. Paadisilla rajamist toetas EAS väikesaarte programmist summas 15 269.40 eurot. Projekti kogumaksumus oli 17 964 eurot.

Eesti Olümpiakomitee tunnustas Muhu Spordihalli, seisis kodulehe 25. oktoobri sissekandes. Eesti Olümpiakomitee andis oma tunnustuse kaheksateistkümneme piirkondlikule multifunktsionaalsele spordikeskusele, mis paistavad silma kvaliteetse infrastruktuuri ja teenuste poolest ning mille tingimused võimaldavad piirkonnas noorte- ja harrastusporti edendada. EOK valis keskused välja maakondlike spordiliitude ettepanekute alusel. Saare maakonnas tunnustati Muhu Spordihalli, mille fassaadile kinnitatakse tunnustusplaat: „Eesti Olümpiakomitee poolt tunnustatud spordikeskus”. Keskused saavad EOK tunnustussilti kasutada kümme aastat.

Põlvkondade kokkusidumise õpetus

Irma Järvesalu „Üheskoos” on väikesemõõduline ja (muhulase kohta) üsna tagasihoidliku välimusega raamatuke. Selle sisu ei ole siiski mõeldud ühe jutiga allaneelamiseks. Oma viimases kogus on Irma jätkanud senist stiili, väljendudes napilt ning toetudes peamiselt omaenese elukogemusele, perekonnaloole, eluteel kohatud inimestele. Kohati on luuletused muutunud varasemast veelgi punktiirsemaks, kuid kes on selle autori luulet varemgi lugenud, saab aru: teemad on tuttavad, mõtted kodusel, väljendused hapravad.

Tähtsal kohal on selles kogus loodus, mis pole kirjutajale ainult elamuste ammutamise allikas, vaid võrdne suhtluspartner. Olemuslikult on kirjutajaga võrdsed nii teised liigid (luigeema tervitamine emadepäeva hommikul) kui ka eksootilised rahvad („elu kauneim mees” on Viljandis kohatud jaapanlane). Loodusel on inimestega võrdne tegutsemisvõime, vahel enamgi veel: allikas annab inimesele oma selguse, kivid võtavad hoida inimeste mõtled, kukulind tuletab igal kevadel meelde lahkunud näitlejat, paekivi „veerimas peenraserval mulda”. Kõikse kenam koostöö paistab olevat päikesega: „sõuke sui võiks / igaveste kesta / päiges parajaste vinnutab lesta”. Tohtu värviline ja dünaamiline on luuletus „Sui küseb ää”. Seal on lipupunaseid moone, lillat taevakangast, kollaselt lõõmavaid valke, mis küpsetavad suviõunu sügise jaoks, kes „torkab nie ahju”. Iga sündmus on ettevalmistuseks järgmisele, iga samm on vajalik, et ta viiks välja järgmiste tarbiliste tegudeni, lõpptulemuseks on hubane ja sisseelatud kodu- ja loodusruum.

Kodutunne on Irma luuletustes väga otseselt seotud elatud kohtadega, elu asemega: nänne eeskujuga „oma ausa elamisega” elab edasi lohkudena saja-aastase maja kruusapõrandas, mis meenutavad nii möödunud põlvkondi kui nänne palgejooni. Põlvkondade kõige nähtavam side käib küünlaleegi kaudu, näiteks luuletuses „Torm” või kogu lõpetavas luuletuses „Jõuluküinlad”:

*päiges nänne aaderdat oedete
otstes
jagab meite iseendi ja lume*

*koa sugupõlvede valgust
meitest soavad jõuluküinlad
ubiseme tassakeste
karda põle
jõulusid ää uotama*

Sellele vastandub kodust lahkumise traagika, mis on väga lühidalt ja selgelt kokku võetud luuletuses „Kodukäijad”. Seal on koos kogu sõjaaegse äramineku valu, kümme aastat, mille kestel ei olnud emadel ühtki teadet oma lastest ja lootust ei saanudki väljendada. Kes selle üle elab, on kahtlemata teistsugune inimene kui varem – eriti, kui see salajas hoitud lootus ühel päeval kirjatähga kinnitust saab. Nagu kirjutab pagulasest Lõuna-Eesti murdeluuletaja Raimond Kolk:

*Postimees ei tule veel,
või on ammu ära käinud.
Kiri kirjus ümbrikus
värviliste markidega
pole iial olnud teel.*

Ka neil, kes läksid, jäi paljugi maha, kui mitte muud, siis mererannas mõeldud mõtted. Vastukaaluks on kogus ka lood nendest, kes sõjakeerisest koju tagasi tulid – nagu Koguva Andrus Volli: „koos rändame ajas valus ja mõtetes / viimaks jõuame sadamasse”. Sadam ei pruugi siin olla äramineku põnev töötus, vaid rännutee lõpp-punkt, kindel koht, kuhu saab alati tagasi pöörduda. On kena, et Koguva sadamast ka veel selliseid tähendusi alal on.

Sisukorda vaadates torkab silma, et luuletused on järjestatud nagu lauluraamatus – pealkirjade või esiridade tähestikulisel järjekorras. Lugedes ei pane seda täheleegi, sest luuletused on omavahel seotud ka

sisuliselt ning moodustavad arusaadavaid tsükleid, mille vahel mõttepausideks vanu fotosid autori perekonnaarhiivist. Sellest süsteemist eraldi seiswa murdeluule tsükli juhatavad sisse neli meest kivisaia taustal ätseste keskel – ei usu, et üleliia paljudest sõjajärgse Eesti meestest nii kenasid pilte võetud oleks!

Kujunduse osas tuleb tunnus-tussõnad lausuda eelkõige Hilja Tüürile, kelle vaibamustrikompositsioonist on võetud raamatu kaanepilt. Oma teekonnal (Hilja kavand – Valtri Ella tikitud vaip – sellest võetud foto – Muhu Muuseumis beežile alusele kujundatud tänukiri – sellelt Kuressaare firmas Logolife sisse skännitud kujutis) on algne kimp küll kaotanud osa oma värve ja efekti, kuid samal ajal omandanud väärtuslikule vana-varale omase mitmekordsel kasutamisel tekkiva paatina (kui kasutada peent kunstiajalooterminist). Seda, et Muhus väärtuslikke asju taaskasutatakse nii kaua, kui vähegi võimalik, pole ju vaja pikalt üle korrata.

Raamat on väga tagasihoidlikult vormistatud spiraalköitena, mis aga selle kogu puhul ei mõju kohmakalt ega kohatult, vaid annab minu meelest pigem juurde: taskuraamatuliku lihtsusega on võimalik seda olulisest kohast kergesti lahti painutada (mida kahjuks ei saa sugugi öelda paljude Saare maakonnas 1990. aastatel välja antud liimköites trükiste kohta!) ja kas või taskusse pista ning kaasas kanda. 2010. aastal on Hiiumaa poetess Ave Alavainu välja andnud sarnase vormistusega spiraalköites kogu „Sutsakad”. Vormistus ei ole minu hinnangul ainus, mis neid kaht teost ja autorit seob. Seal on palju sarnast saarenaiselikku tarkust ja väljenduse lõovust.

Olen (tõsi küll, iseenda ilukirjanduslike katsetuste kohta) ühe muhulase suust ära kuulnud ka seisukoha „no seda teksti on seal ikka üsna napilt, asi sõukest kirjutada”. Pean kinnitama, et nappi teksti kirjutada on märksa raskem kui vohavat. Igal sõnal on palju suurem kaal ja ta peab olema lõpuni läbi mõeldud – nii iseseisva sõnana kui ka osana tervest tekstist. Selle kunsti harjutamine – olgu siis kirjutaja või lugejana – ei tee paha kellelegi. Soovitan!

Kadri Tüür

Kolumnist Ainu Kääni mõtisklustest

Kohalik kultuurileht *Kultuuri Valgel*, mis ilmus aastast 2001 kuni aastani 2011, poleks olnud ilma kolumnist Ainu Kääni ta, mis ta on, suuresti loodus- ja kirjandushuvilistele mõeldud. Seda aga nimetame mõlemad intellektuaalseks mänguks. Tegime lehte mingis vabastavas vaimus, mitte higipiiskadega, vaid mängeldes.

Ainu alustas looga „Muinas-tulede ööl” (sai selle eest II auhinna kirjandusvõistlusel). Siis paar aastat hiljem, novembris 2003 ilmus talt värsse.

„Sügis

Punerdavas rahus

sügisel kumisevad sammud
kuuldel

x

Küpsed kollased pähhlid
vastu õhtupäikest
palvetamas”

Ainu on osalenud ka külalaulude võistlusel. Temalt ilmus aprillis 2004 „Lugulaul Pädaste mõisast”. Aga juba juulis 2004 hakkas ta lehe viimasel veerul avaldama väljakirjutusi loetust.

„Vaimutoit on raskesti seeditav aine, seepärast on hulk nõudnud ikka leiba ja mangu.”

„Inimene allub kergemini võimule kui vaimule.”

(A. H. Tammsaare „Mõtteid ja mõlgutusi”)

xxx

„Ainult töö annab elule mõtte, kõik muu on vaid petlik virvendus.”

(Charles Chaplin „Minu elulugu”)

xxx

„Ajalugu ei tunne kordusi. Ta armastab uusi, ettearvamatuid teid.”

(Juri Lotman „Kultuur ja plahvatus”)

Ja siis saabus *Kultuuri Valgel* jaoks pöördeline aeg – Ainu Kään avaldas oma esimese kolumni „Mõtisklusi dünastiast”. Sellele järgnesid „Vabadusest ja sammastest”, „Mitu päeva on aastast?”, „Muhulastest ja muulastest”, „Kuidas õndsaks saada?” jpt. Seda kokkuvõtlikult öeldes – kolumne ilmus kuni lehe viimase numbrini 2011. aastal. 7 aastat! Ainust sai lugejate lemmik! Ja heidame pilgu kirjutatule.

„Looduse võlus ja valu” maalib autor erinevaid looduspilte – vaateid merele, loodustorme-äkkraunakuid. Looduse enda valu. „Vana söömarenni väärtuses” aga ülistab ta oma Muhu kodu 155-aastast

söögilauda. See on mitme põlvkonna sidemete looja. „Eriskummalises naistepäeval” kirjutab Ainu sellest, kuidas ta naistepäeval kohtus prükkariga, kes teda aupakkult tervitas. See lõi tunde, et ka nemad on inimesed. Ja mõistnud, et Ainu just nii prükkarisse suhtus, oligi mees tänulik. Ühesõnaga – lugu on inimväärtustest.

„Lugedes üht luuletust”, see on kirjanik Eeva Pargi valu luuletus oma isast Aadu Hindist. Ainu mõtiskleb valu üle. Avab tee selle mõistmiseks.

„Mida me peaksime siis ikkagi lugema?” Selles kirjutab autor: „Eesti kõrgintellektuaalid-kirjanikud ja kõik muud, kes end selleks peavad, võiksid väljuda elevandi-luutornidest oma eksperimentidega ja kirjutada nii, et inimesed Kolkakülas suudaks ja tahaks neid lugeda! Ja kui jätkub kirjutamine paarisajale kõrgintellektuaalile, siis võiksid ka rahul olla laenutus-tihedusega. Miks peaks rahvaramatukogude põhikontingent, kes eluvõitluses päev-päevalt tööd rügab, veel vabal ajal oma aju väsitama ettearvamatute süzheekäikudega ja lausropendamisega tegelema tänapäeva moodsat kirjandust lugedes?”

Kolumnis „Inimene looduses” muretseb autor selle üle, et inimene üha enam võõrandub loodusest.

„Ilmselt ei piisa roheliste liikumisest ega looduskaitsete tegevusest, kui rahvas tervikuna, lapseast alates jääb looduskasvatusest. Kui inimesele ei õpetata kõige vastuvõtlikumas eas looduse-tunnetust ja arusaama sellest, et

ümbrust lagastades hävitab ta iseenda.”

„Tulge koju, tublid poisid ja tüdrukud!” Selles loos kirjutab Ainu: „Ootan ikkagi tagasi kõiki neid tublisid tüdrukuid ja poisse! Õppige seal kaugel välismaal, saage targemaks, koguge kapitali ja tulge investeerige Eestimaal. Arendage oma väikese ja andeka rahva majandust ja kultuuri. Paraku ei seisa üks püsti teiseta.”

Siis küsib kolumnist: „Kust leida kangelast?” Jah, kust?

„Nooruses otsitakse kangelasi. Või vähemalt eeskujusid, kelle järgi samme seada. Keskeas käivad kõvad identiteediotsingud. Ja vanemas eas jõuad tõdemuseni, et kangelased on su kõrval, inimesed, kes väärikalt läbi elu sammu ja oskavad ikka veel kaasinimesi rõõmustada hea sõna või tubli teoga, ootamata see eest kõrget autasu või pildilepääsu kollases ajakirjanduses.”

Sellest, kuidas väärikalt elada, jutustab Ainu lugu „Inimese väärikusest”. „Vaarandi lummuses” on aga poeedi ülistamine. Aga „Jaan Kaplinski mõttelendu jälgides”, selles on autor kirjaniku sõiduvees.

„Kas see on ksenofoobia?” On või ei ole? On, kui küürutad maailma matside ees, tõmbad küüru selga ja taandud vaikselt.

„Mereäärsed ja teised”. Ainu Kään on mereinimene. Ta Muhu kodu on mereäärne, kuhu ta suubub kogu hingest. „Selle merelummusega käib kaasas ka üks teine tunne. Alati ja kõikjal tunned ära mereäärse inimese. Oled seltskonnas, kuulad ja vaatad inimesi, ja üsna

pea on üpris täpselt teada, kes on merega koos kasvanud, kes mitte. Mereäärsed inimesed on kuidagi selt-sivamad, jutukamad, rõõmsameelsemad, kollektiivsemad, kannatlikumad...” Mereäärsele inimesele vastandab Ainu metsainimese, aga leiab temaski omad väärtused.

„Oktoobri vaiksetes hommikutes” kõnnib Ainu looduseradadel. Ta kirjutab sellest järgmistes kolumnides: „Talvemõnudele mõeldes”, „Varakevad ajab muigele suu”, „Maa päevast”, „Kokkuvõtte suvest”, „Kaks aastaaga”,

„Muutuvad maastikud”, „Koivalgus”, „Rukkiräägu muna jahil”, „Talv linnas”, „Novembrikuu kaitseks”, „Sügistormid” jpt.

Aga „Sööme Eestimaa leiba!” on mõtisklus eestlastest kodu- ja välismaal.

Millest on aga „Seal, kus rukki-väli”? Kolumnist kirjutab: „Järjest vähemaks jääb Eestimaal rukki-välju. Rukkiväljade asemel lokkab energiavõsa ja söötijäänud põldudel tammuvad pulstunud karvaga lihavedes...”

Kui palju on neid, kes on näinud rukkipõldu öitsemas?” Jah, selle ilu on hindamatu!

Jäävatest väärtustest kirjutab Ainu ka loos „Mis on jääva väärtusega?”

Ta jah küsib: „Aga mis on siis jääva väärtusega? Ilmselt on väärtused suuresti individuaalsed, aga triviaalsete väärtuste ületähtsustamine käib kaasas ikka vaeste aegade. Ja inimeste elujärje paranedes muutuvad ka mõned soovid ja igatsused naeruväärseks. Julgen arvata, et need, kes panustavad oma lastesse ja sõpradesse, teadmiste ja mitmesuguste oskuste omandamisse, looduse tundma-õppimisse ja selle imetlemisse, ei jää ajale niipalju jalgu, kui asjade kogujad ja asjade fetisheerijad.”

Kuidas aga keegi oma Paradiisi leiab, sellest kirjutab autor loos „Igäihel oma Paradiis”.

„Lugesin Tõnu Õnnepalu „Paradiisi” suurima naudinguga. Ometi on Eestimaal kirjanik, kes suudab ilusas eesti keeles kirjutada lihtsatest asjadest ülearu targutamata. Ometi on meil kirjanik, kes avab lugeja ees värvava meie saarte loodusesse. Muidugi selle ees, kes tahab koos temaga seda värvavat avada.” Ja kolumnist leiab, et meil igäihel on oma Paradiis. Oleneb aga, kust keegi selle leiab.

Ja pange nüüd tähele, ilmub lugu „Viimast korda”. Lõppes lehe väljaandmine. Ainu Kään jätab selles loos lugejaga hüvasti, vaadates tagasi oma lapsepõlvele ja suhtele loodusega juba sellest ajast peale. Et loodus on kogu aeg tema jaoks olnud imeline. Ning kutsub lugejaid loodusesse, seda imetlema.

Ning päris lõpetuseks. Just ajaleht *Kultuuri Valgel* avastas Ainu Kääni kui kolumnisti, millist rolli ta tõesti suurepäraselt täitis. Õnnitlen veel kord ja tänan taas! Tubli olid, Ainu! Tubli oled!

Enda Naaber

Autori foto.

Kolumnist Ainu Kään.

Valimistest Muhus 1921. aastal

Eda Maripuu, Muhu Muuseum

Äsja toimunud vallavolikogu valimistega seoses on huvitav vaadata, kuidas toimusid valimised 1921. aastal. Sel ajal oli Muhus kaks valda: Muhu Suurvald ja Hellamaa vald. Esialgu toome ära Muhu-Suure valla valimistulemused.

Valla valitavat võimuorganit nimetati mitte volikoguks, vaid nõukoguks ja Muhu-Suurevalla nõukogu liikmete valimised toimusid 19. ja 20. juunil 1921. aastal. Valimistest osavõtjate protsent ei olnud väga kõrge: 1853st valimisõiguslikust kodanikust käis valimas 498, mis teeb valimistest osavõtu protsendiks ligi 27 %. Valimas sai käia Igaküla koolimajas, Liiva koolimajas, Tamse koolimajas ja vallamajas Piiril.

Liival oli komisjoni esimees Andrei Väärtnõu, liikmed Mihail Metsaalt, Egor Väärtnõu, Aleksander Noot. Valimistoiminguid käidi tegemas kõrvaltoas. Igaüks pani sedeli nimega ise ümbrikku, enne kui kasti laskis.

Tamse koolimajas oli komisjoni esimees Mihail Mundi, liikmed Aleksander Mägi ja Joosep Saat, sekretär Mihail Pallas ja nn koosolijad J. Saat ja J. Pallas. Teistes jaoskondades selliseid ei olnud, keda koosolijatena kirja oleks pandud. Valimas sai käia vaheseinaga eraldatud nurgas.

Igakülas oli komisjoni esimees Georgi Vapper, liikmed Timofei Tarvis ja Maksim Väärtnõu, sekretär Vassili Teder. Hääletamise jaoks oli eraldatud kardinaga nurg.

Vallamajas oli komisjoni esimees Maksim Noot, liikmed Vassili Rull ja Ivan Poleühtid, sekretär Anton Sirp. Valimisjaoskonnas oli laudadest sein, mille taga sai oma sedeli ise ümbrikusse panna.

Kuna valimised toimusid kahel päeval, siis esimese päeva õhtul pitseeriti kastid ja ka ruum, kus hääletamisedelid asusid. Uksele pandi kaks vahti. Tamsel olid nendeks Timofei ja Julia Mätas. Valimiskomisjonides olid tegevad senise valla nõukogu liikmed Mihail Metsaalt, Vassili Rull, Egor Väärtnõu ja Timofei Tarvis. Kandideerijatest oli ametis ainult Anton Sirp.

Liival käis 461 nimekirja kantud kodanikust valimas ainult 143, Tamsel 538-st 96, Igakülas 330-st 104, vallamajas 524st 155. Naiste osavõtuprotsent oli veelgi väiksem. Arvestades sellega, et naiste valimisõigus oli alles väga uus asi ja mujal Euroopas ei olnud see veel kaugeltki nii üldine ja ühetaoline kui Eestis, siis tuleb nentida, et isenesest sülle kukkunud privileegi ei osatud Muhus eriti hinnata.

Kandideeris kolm nimekirja: Väikemaapidajate, Maatameeste ja vabadikkude ning Põlluharijate

nimekirjad.

Valla nõukogu liikmeid oli 23. Seega osales valla asjade üle otsustamisel ja täideviimise juures pea sama palju inimesi kui tänapäeval. Lisaks nõukogu liikmetele olid ju veel valla sekretär ja tema abid. Kohe määrati kindlaks ka tagavaraliikmed ehk liikmekandidaadid.

Valitukse osutusid Põlluharijate nimekirjast Madis Kann (34¹) Vanamõisa Simmul, Ivan Kõvamees (28) Mõisaküla Vaadumalt, Egor Mätas (50) Külasea Kohilt, Madis Vasiksaat (38) Paenase Abrult, Ivan Noor (33) Koguva Jaagult, Egor Sonn (54) Nautse Pärilt, Aleksander Väärtnõu (24) Viiraküla Tiirikilt, Tõnu Kann (38) (sündinud Vanamõisa Simmul) Rässa Jaanilt, Mihail Kesküla (33) (sündinud Kantsi Luhal) Nurme Toonelalt, Vassili Kesküla (27) Linnuse Laasult, Mihail Sugul (39) Mäla Rehematsilt, Joosep Sõber (34) Igaküla Rannalt.

Maatameeste ja vabadikkude nimekirjast Jaan Schmuul (40) Koguva Saadult, Piiri Algkooli juhataja Anton Sirp (31), Vassili Lahke (30) Viiraküla Jaanilt, Feodor Vapper (35) Külasea Leemetilt (asus hiljem Külasea/Põitse Saadule).

Väikemaapidajate nimekirjast Jaan Schmuul (28) Suuremõisa

Tammikult, Mihail Abe (35) Ridasi Tõniselt, Mihail Rihvk² (41) Rannaküla Viherpuult, Vassili Liik (38) Suuremõisa Ennult, Jaan Treiel (44) Leeskopa Mäelt, Ivan Mägi (55) Rebaski (pärit Linnuse Villemalt) Saadu Uielult, Mihail Metsniit (30) Suuremõisa Andruselt.

Kümne tagavaramehhe seas osutus valituks ka Matvei Pallas, kelle kohta anti sisse protest, kuna esialgu oli nimekirja kantud Maksim Seur ja Pallas tema asemele hiljem lisatud.

Maksim Seur Kallaste Kõrgemäelt oli vallavanem kuni 1920. aasta lõpuni. Pani siis aga ameti maha ja hakkas valla sekretäriks, kuna sekretär sai palka, vallavanem aga mitte. Pärast 1921. aasta valimisi sai vallavanemaks Madis Kann.

Valitute keskmine vanus oli 36,5 aastat, kusjuures 13 meest olid 35 või nooremad. Kõige noorem vallavolikogu liige oli Aleksander Väärtnõu Viirakülalt, kes oli 24-aastane, kõige vanem oli 55-aastane Ivan Mägi Rebaski külast. Eelmisest volikogust valiti tagasi ainult Feodor Vapper, Mihail Metsniit ja Egor Sonn.

¹ Arv sulgudes näitab vanust

² Dokumendis on nimekuju Riihk.

16. detsembril kell 9 - 13

Muhu Spordihallis JÕULULAAT

Kell 11 esinevad Muhu Põhikooli rahvatantsurühm ja Sauga vokaalansambel Nõia-neitsid.

Kauplajate registreerimine telefonil 5037407 Anneli

21. detsember kell 11

KODUSTE LASTE JÕULUPIDU

Muhu Lasteaia saalis

29. detsembril kell 20

Muhu Spordihallis MAHU VALLA AASTALÕPUPIDU

Esinevad SÜG -i 100. lennu abiturientid, tantsuks mängib EMLS'i üle-eestilise poiste-koori KALEV vokaal-instrumentaalansambel EHA.

Pilet 12 eurot.

Kohtade broneerimine telefonil 503 7407 avatud baar

Põllu- ja kodumajandusliku hariduse omandamine

Põllu- ja kodumajanduslikku haridust on Eesti riigis läbi mitme riigikorra olnud võimalik omandada arvukates põllu- ja kodumajanduskoolides, kutsekoolides ning tehnikumides.

Eesti Põllumajandusmuuseum kutsub üles taolistes koolides põllumajanduslikel ja kodundusalastel erialadel õppinud inimesi üles kirjutama mälestusi oma õpingutest ning saatma neid muuseumile, et neid talletada ja teha avalikult kättesaadavaks praegustele ja tulevastele põlvkondadele. Kui leidub ka mõni teemakohane ese, foto või dokument, mille annetamisest muuseumile oled huvitatud, siis võid sellest samuti märku anda.

Siinkohal esitame suunavaid küsimusi, millele võib tugineda mälestusi üles kirjutades.

1. Mis koolis te õppisite? Või läbisite mõne vastava kursuse? (Millises koolis olite varem õppinud?)

2. Millal te koolis õppisite? Kui vana te siis olite? Mis eriala te

õppisite?

3. Mis tingis kooli valiku? Kas olid kindlad otused, mida kooliprogramm peaks pakkuma, milliseid teadmisi ja oskusi õpetama? Kas saite ise kooli valikul kaasa rääkida?

4. Kas kool oli maksuline?

5. Kas kooli astumisel nõuti juba enne teatud oskusi ja eelteadmisi? Olid ehk koolikatsed? Kas koolis õppisid kõik ühe programmi järgi või sai aineid valida?

6. Milliseid oskusi-teadmisi koolilt kõige enam nõuti (mis olid kõige populaarsemad)?

7. Milline oli kõige parem õpetaja-juhendaja? Mis oli koolis kõige meeldivam? Mis oli hästi korraldatud?

8. Kõige ebameeldivamast õpetajast – miks ei meeldinud? Millised ained või tegevused ei meeldinud? Mis oleks võinud koolis teisiti olla?

9. Kas õhkkond koolis oli sõbralik ja vaba või range ja distsiplineeriv? Kas toimus ühisüritusi ja väljasõite?

10. Kas ja kuidas oli korraldatud õppeperioodil õpilaste majutus?

11. Kas oli kehtestatud koolivorm?

12. Kaua koolis käidi? Kas kooliskäimisel oli piiranguid (vanus, abielu vms)? Kas keegi saadeti ka mingil põhjusel ära?

13. Mida kooli lõpetamise puhul kingiti? Kas kool ka kinkis midagi või premeeris lõpetajaid? Kas on mingeid kooliga seotud mälestus-esemeid?

14. Kas koolis omandatu on hilisemas elus kasuks tulnud? Kas kooli tugevus oli teoreetilist või pigem praktilist laadi? Milliseid koolis omandatud oskusi on kõige enam vaja läinud? Kas on midagi, mille õppimine oli kasutu?

15. Kuidas tagasisivaates kooli hinnata? Kas oleks midagi võinud teisiti teha? Millega seoses kool kõige sagedamini meenub?

Mälestused palume saata või tuua Eesti Põllumajandusmuuseumisse, Pargi 4, Ülenurme 61714, Tartu maakond.

Täiendavat infot saab Merlin Lumistelt telefoni 7383 818 või e-postil merlin.lumiste@epm.ee

Kammerkoor Eysysla hingedeaja heategevuskontsert

Loojangu laulud

Muhu Katariina kirikus neljapäeval, 23. novembril kell 19:30

Kontsert on pühendatud kiriku nimepäevale ja esmamainimise 750. aastapäevale.
Muhu Katariina kiriku katuse tõrjumise toetuseks on võimalik teha annetust.

4. detsembril kell 17.15 Liival
ADVENDIAJA ALGUSE
TÄHISTAMINE JA KUUSEL
JÕULUTULEDE SÜÜTAMINE

* Pallasmaa rannateel hakatakse liiklust rahustama, teavitas 26. septembri Saarte Hääl. Selleks on plaanis muuta teetrassi ja paigaldada täiendavaid liiklust rahustavaid märke, kergendades niiviisi kergliiklejate randa pääsu.

Elektromagnetväljadest võib lugeda Tööelu portaalist - <http://www.tooelu.ee/et/Tooandjale/Tookeskkond/Tookeskkonna-ohutegurid/Fyssikalised-ohutegurid/elektromagnetvali>.

MEITE MEKK CATERING on nagu restoran Sinu valitud kohas!

Tellida saab toitlustuse täis-teenust alates laua katmisest ja teenindamisest, kuni laua koristamiseni. Samuti saab tellida ka toite eraldi - kuum-ja külmalauda, suupisteid, saiakesi, pirukaid, kooke, torte ja palju muud. Võimalik rentida nõusid.

Küsi pakkumist!
Maarja Kumpas
telefon: 53 474 284
E-mail: meitemekk@gmail.com
www.facebook.com/Meite-Mekk-Catering

JÕULUKESS

17. aastat toimuv
JÕULUKESS ootab
LOOVUSPESASSE
jõulukaarte ostma või neid ise
savist tegema
saarte uudiseid ja retsepte
vahetama
ise kingitust glasuurima ja nime
peale kirjutama

KESSIST LEIAD PUUST,
RIIDEST JA SAVIST
KINGITUSE SÕBRALE

Teeviidad ja telefoninumbrid
5102 183, 5073 417 ja 4548 936
aitavad leida teotsa

JÕULUKESSINI
Lõetsa külas
Jüri-Jaani talustuudio
Loovuspesas
kolmekuningapäevani 2018

Piiri Taaskasutuskeskus on novembris avatud R, L 10–17.

Tehnoölevaatus

Teostame ka TRAKTORITE
ölevaatus!

Tulekustuti taatlemine ja
müük

Autode sisepesu

Autoremont

Kere, veermiku ja mootori
remont

Varuosade tellimine

Sildade reguleerimine

Rehvitööd

Kerevenituspink

Diagnostika

Klaaside vahetus

**Muruniidukite ja trimme-
rite hoiustamine ning
hooldus**

52 737 75 – alan@collester.ee

Ehitusteenused

Üldehitustööd, kanalisat-
siooni- ja torutööd, elektritööd

Teehöövli teenus

Ekskavaator-laaduri teenus

JCB 4CX + erinevad kaeve-
kopad + hüdrovasar

Transport (kraana + kallur)

Minitraktori teenus

Avant 520 + erinevad agre-
gaadid

**Sõelutud mulla, killustiku,
liiva, paekivi ja raudkivi müük**

Haagiste rent

50 675 02 –

paavo@collester.ee

Asume Soonda külas
vanas laudakompleksis.

Küttepuud:

3-meetrised koos koju toomisega 18 eur/ruum. Halupuud: 30 cm – 32
eur/ruum

35 cm – 30.- eur/ruum, 45-60 cm 28.- eur/ruum. Hind sisaldab
kojutoomist alates kümnest ruumist. Võimalik tellida konteinerisse laotud
küttepuid. Pakume kompleksiga küttepuude saagimis- ja lõhkumisteenust

Saematerjal:

Müüme kuiva saematerjali. Servamata lepa, haava, tamme, pärna,
saare ja jalaka planku ning lauda. Aialatid männist ja haavast pikkus 3
meetrit. Aiapostid tammest, erinevad pikkused. Toodame vastavalt tellija
soovile punn- ja põrandalauda erinevatest puuliikidest. Võimalik tellida
poolpalgi mooduleid kuuride ja saunade ehituseks.

Tehnika:

Roomikekskavaator, kopplaadur, minilaadur, kallur-furgoon ja
metsaveoautod ja palju erinevat põllumajandus ning metsatehnikat.

Meie masinaparki on lisandunud kaks uut masinat. Minilaadur Avant,
mis mahub igale tööplatsile, võimalik kasutada ka siseruumides ning
kahjustab pinnast minimaalselt. Masinal on palju erinevaid töövahendeid.
Kevadiseks metsseakahjustuste tasandamiseks on parim tööriist masinale
paigaldatav vedrupiidega raudreha ning tasandusrest. Masina rendihind
22.-/h.

Pinnas- ja kannufrees, millega on kiirelt ja efektiivselt võimalik
võsastunud või ebatasasane maa muuta murutraktoriga niidetavaks alaks.
Seade sobib ka kitsaste külavaheteede freesimiseks ja tasandamiseks.
Meetrise läbimõõduga tammekännu pinnasega tasaseks freesimisele kulub
5 minutit, põrustab ka juured 20 cm sügavusel pinnases. Hind kujuneb
vastavalt töömahule.

Haljastus:

Müüme huumuserikast sõelutud mulda haljastuseks. 10 eur / tonn
Sõelutud muld täiteks (sisaldab kuni 1,2 cm läbimõõduga kivi) 5 eur /
tonn

Hobusesõnniku ja turbaga segatud kasvumuld 25 eur / tonn
Tänavakivi müük ja paigaldus, kivi hind alates (5.- m2)
Erineva fraktsiooniga killustikud, liiv ja kruus ning graniitkillustik.
Teede ja platside ehituseks freesasfalt.

Teostame:

Settekaevude tühjendust, teede väljakute ja
aedade ehitust.

Rohkem infot: www.muhavarahaldus.ee

Info ja tellimine: 50 97 679 või 53 00 25 20

Eelmise volikogu ja vallavalitsuse liikmed ning ametnikud Hellamaa külakeskuse ees oktoobris viimase istungi päeval. Tagareas (vasakult) Aarne Jõgi, Kalev Kütt, Jaan Kesküla, Tarmo Jõeleht, Raido Liitmäe, Ivi Tammeaid, Meelis Mereäär, Tiina Saar, Ain Saaremäel, Olev Vahter. Esireas Tarvi Valdmets, Triin Valk, Ave Toomsalu, Aino Rummel, Marve Järv, Liia Saaremäel, Annika Auväart ja Pille Tamm.

Kalmer Saar

Kirikuteated

EELK Muhu Katariina kogudus

Jumalateenistused (armulauaga) toimuvad **pühapäeviti kell 10**, teenib õp. Hannes Nelis:

Muhu Hooldekeskuses 5. novembril (usuvõitlus) ja **26. novembril** (igavikupühapäev). Organist Koidula Vigla.

Muhu Katariina kirikus 12. novembril (isadepäev) ja **19. novembril** (valvamispuhapäev). Organist Tiit Liventaal.

Koguduse hooldajaõpetaja
Hannes Nelis, tel 529 1881
hannes.nelis@eelk.ee

Neljapäev, 23. november kell 19.30 Muhu kirikus heategevuslik kontsert. Esineb segakoor **Eysysla** (Kuressaarest), dirigent Veikko Lehto. Kontsert seondub kolme Muhu kiriku jaoks olulise sündmusega:

- 1) novembrikuu on hingede aeg,
- 2) 25. novembril on kadripäev ehk ka Muhu Katariina kiriku nimepäev,
- 3) Muhu kirikul oli 2017. aasta suur juubeliaasta (kiriku mainimisest 750, uks 400, pastoraat 185 aastat), mille vältamist ja lõpusirgele jõudmist/ärasaatmist selle kontserdiga tähistame. / Vt ka lk 7.

29. oktoobril lahkus taevastele teedele **JAAN SOOÄÄR**, sündinud Muhus, Soonda külas 12. jaanuaril 1944.

Jaan oli hingelt muhulane ja oma elupäevade lõpuni Soonda küla mees. Me mäletame ja mälestame Sind, Jaan, ja meite jaoks jääd Sina ikka Nuudi Jaaniks.

Sügav kaastunne lähedastele.

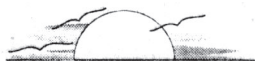
Soonda küla rahvas

IN MEMORIAM

Meie hulgast lahkusid

2. oktoobril 87-aastane **Hilja Lindberg**.
13. oktoobril 71-aastane **Liidia Feofanova**.
14. oktoobril 66-aastane **Kalju Kepp**.

Tunneme kaasa omastele!

Jõulukuu juubilarid ja sünnipäevalapsed

Armilde Naaber	95 (17.12)
Oskar Saarkoppel	91 (12.12)
Silvi Grigorovitš	90 (2.12)
Harald Väärtnõu	89 (28.12)
Harald Kreen	86 (2.12)
Juta Pajuniit	86 (16.12)
Lennart Äkke	85 (8.12)
Uno Saat	84 (10.12)
Vilma Naaber	84 (11.12)
Heljo Nõu	84 (14.12)
Lydia Uibo	84 (31.12)
Aili Nõu	82 (2.12)
Hilju Saat	82 (3.12)
Mihkel Kolk	82 (22.12)
Arnold Piipuu	82 (26.12)
Haljand Naaber	81 (27.12)

Eino Mereäär	80 (28.12)
Kalvin Jürjestaust	75 (1.12)
Jüri Väärtnõu	70 (7.12)
Aasa Aavik	70 (25.12)
Vassili Vaga	65 (17.12)
Eve Lauge	65 (28.12)
Lembit Karp	60 (5.12)

Palju õnne!

Märkus: kes ei soovi oma sünnipäeva avaldada, palume sellest märku anda vähemalt kaks kuud enne, kuna Muhulane avaldab igas numbris mitte alga, vaid järgmise kuu sünnipäevalapsed.

Soovid osta - müüa kinnisvara või vajad hüva nõu?

Võta ühendust: **Lauri Kolk**

Tel: +372 5191 2950,

lauri@adrem.ee

www.adrem.ee

Kõige ülevaatlikum info Muhumaa kinnisvarast! Adrem Kinnisvara tegutseb Saare maakonna kinnisvaraga juba aastast 2002!

* Pakume **puulõhkumiste** teenust halumasina, samas müüa **küttepuid**. Tel. 5340 8138 Rein

* OÜ ESTEST PR ostab metsa- ja põllumaad. Tel 50 45 215, 51 45 215, info@est-land.ee

24. novembril kell 19 kohviõhtu Hellamaa Külakeskuses

"255 hetke Hellamaal"

(130 aastat raamatute laenutamist + 110 aastat koolimaja valmimisest + 15 aastat külakeskust).

Oodatud on kõik meie sõbrad!

Tore oleks, kui annaksid oma tulekust ette teada Tiina telefonil 5163 773, nii saab paremini kitsastes oludes kohti ette sättida.

Täpsem teave esinejate jms kohta tulekul, jälgi reklaami.

Liiva Raamatukogus näitus
Karl Ristikivi 105
(16.10.1912 – 19.7.1977)

Hellamaa Külakeskuse saalis näitus

"Minu lapsepõlvraamat"
Raamatuid alates aastast 1844.

Ole nähtav! Kanna helkurit!
Kontrolli enne väljaminekut, kas helkur on jope, käekoti, varruka vms küljes ikka alles!

Igal kolmapäeval:

- **Leisi ujuma**. Kl 18 väljub buss Liivalt kiriku parklast. Vajalik registreerimine telefonil 5037 407 Anneli.

- kl 18 **aeroobika** Muhu spordihallis. Osalustasu 4 eurot. Treener Jana 5635 7989.

Detsembri Muhulase materjalid on teretulnud **1. detsembri** õhtuni.

Toimetab Anu Pallas,
tel: 52 28 929, e-post: muhulane@muhu.ee
Muhulane ilmub kord kuus.
Internetis www.muhu.ee
Trükinud Saaremaa Trükikoda 450 eks.
Hind 30 eurosent